

Králl Csaba MEGYÜNK A SZIMAT UTÁN

Interjú FÜLÖP LÁSZLÓVAL

Huszonnyolc éves, alacsony, vékony és tejfölszőke. Négy éve Dániában táncol és bár alkotóként elsődleges terepe a színpad, szívesen bocsátkozik teoretikus fejtegetésekbe is szűkebb szakmájáról, ha a helyzet úgy hozza. Fülöp László 2010-ben végzett a Budapest Kortárs Tánc Főiskolán, 2012 óta él kétlaki életet, részben csapattag egy jó nevű skandináv táncársulatnál, részben saját kreációin dolgozik külföldön vagy idehaza. Nem feltűnő jelenség. Nem ontja magából a műveket. Fontolva halad. Eddigi két nagyobb lélegzetű koreográfiája közül a „there’s an elephant in every room” 2015-ben Lábán Rudolf díjat nyert.

A gyerekkori zenetanulást mindenki másképp éli meg, kinek öröm, kinek kényszer. Úgy tudom, annak idején te is jártál hangszeres különórákra, trombitára, zongorára, nálad ez hogyan csapódott le? Mindenképpen volt benne szülői nyomás, de igazából nem gondolkodtam azon, hogy akarom-e vagy sem. Így alakult. Sokszor nagyon utáltam, és nem akartam tovább csinálni, máskor meg kifejezetten élveztem. Felnőtt fejjel jöttem csak rá, hogy végül is ez volt az egyik legjobb dolog, ami gyerekkorban érhetett. Rengeteg olyan tudást, szemléletet, érzékenységet fejlesztett ki bennem, ami e nélkül nem lenne meg.

Hogy látod, van hasonlóság a néző, a befogadó szempontjából zene és tánc között? Abszolút. A testnek is van zeneisége, ettől nem lehet eltekinteni: akármit csinálunk, a test zeneiségével is dolgozunk. Én kevésbé vizuális, vagy esztétikai úton közelítek a tánchoz, nem annyira a mozdulat formai megjelenése érdekel. A forma maga számomra kevésbé lényeges, viszont a zeneisége, a transzformáció és a különböző mozgásminőségek nagyon is izgatnak.

Tetten tudod érné azt a pillanatot, amikor először úgy érezted, hogy közöd van a tánchoz? Annyira már nem voltam kicsi, amikor ez történt. Akrobatikus rock and rollra jártam, de az nekem inkább sport volt, sohasem gondoltam úgy rá, mint táncra. Aztán ír szteppelni kezdtem, és szerintem ott volt ez első aha-élményem.

Michael Flatley?
Nem, még csak nem is ő, hanem Colin Dunne és Jean Butler. A sztori végtelenül bugyuta volt, a jó és a rossz küzdelme, meg szép és látványos külsőségek, de közben volt benne valami, a ritmusban meg a zenében, ami megragadott. Ezek után kerültem tök véletlenül a Goli (a Budapest Tánciskola „leánykori” neve – K. Cs.) közelébe. Eleinte ott is inkább magát a mozgást élveztem, és nem annyira az volt a fejemben, hogy mit is kezdenék vele. A táncról való gondolkodás csak nagyon lassan fejlődött ki bennem. Az elején sokszor még sémákra épült, aztán lassan mégis kialakult egy belső, személyes viszonyom a tánchoz. De ez már nem aha-élmény, hanem egy folyamat volt. Megtanulsz valamit, aztán amit megtanultál, elfelejted, mert el kell felejtened ahhoz, hogy önmagaddal is tisztába kerülsz, majd amit elfelejtettél, újra megtalálod, csak teljesen másképp.

Mennyire volt számodra új helyzet, amikor a középiskolai magántanulószkodás után a Goliba csöppentél? Semmiképpen sem volt egyszerű eset. Egy sokkal szabadabb közegből kerültem be oda, ahol kötöttségek domináltak. Viszont nagyon sokat tanultam abból, hogy hogyan tudom azokat a szabályokat, frusztrációkat, kötöttségeket használni, amivel ott szembesültem. Mert egyrészt nagyfokú bizalom volt felénk, másrészt egyfajta szárnynyesegetés is, de valahogy mind a kettő hozzájárult ahhoz, hogy önállóbb legyek.

Miből származott a frusztráció? A szárnynyesegetésből?
Igen. Sok olyan dolog volt, aminek nem érttem a miértjét. Kommunikációban, kapcsolatokban, egyebekben. Sokszor nem is volt egyértelmű számomra, mi is a szabály. Aztán persze idővel megtanultam, betartottam, figyeltem rá, de ez azért sok kellemetlenséggel is járt. Egyébként biztos megvolt mindennek az oka, mert jól működik az iskola, de egy csomó mindent nem érttem, és a mai napig sem értek, hogy miért úgy van, ahogy van. Amit viszont nagyon szerettem, az az oktatás és a tanárok. Itt tanultam meg lényegében a semmiből táncolni, amihez kellett egy nagyon erős támogató közeg, és kellett a diáktársak is, mert mi magunk is rengeteget fejlesztettünk egymáson. Volt tér – nemcsak arra, hogy tanuljak, de arra is, hogy átdolgozzam magamon a tanultakat. Ezt nagyon szerettem a Goliban.

Fülöp László: "there's an elephant in every room..."
Biczók Anna, Cuhorka Emese, Fülöp László

Fülöp László: "there's an elephant in every room..."
Cuhorka Emese, Fülöp László

Mennyire ismerted akkor a kortárs táncos közeget? Volt olyan alkotó, aki szemléletben közel állt hozzád?

Nekem mindig az Adrienn (ti. Hód Adrienn – K. Cs.) munkái voltak ilyenek, mert őrajta éreztem azt, hogy veszi magának azt a szabadságot, ami az alkotáshoz kell. Nála sosem tapasztaltam azt, hogy – mivel ilyet is látott meg olyat is – a már működő dolgokból összehoz valamit. Inkább olyannak tűnt, mintha egy végtelen mély, feneketlen zsákból húzna elő nehezen megmagyarázható, mégis helyénvaló formákat és tartalmakat. Kicsit úgy, mintha nem is az agy, hanem szimat után menne. Ehhez bátorság kell.

A Goli elvégzése után alig két évvel, egy sikeres próbatáncot követően Dániában, a Granhøj Dans Company-nél kezdtél dolgozni, ahol máig alapember vagy. Táncosként fontos számodra, hogy amiben részt veszel, azt magadénak is érezd? Az egy nagyon szerencsés és szerethető együttállás, ha táncosként sajátodnak érezheted valaki más alkotását – de ez nem kitétel. Alkotóként már nem tudnám ugyanezt elmondani, mert ott nagyon fontos, hogy amit csinálsz, amiben benne vagy, az önazonos legyen, mert mindennek óriási a tétje. Táncosként viszont csak addig terjed a felelősségem, hogy a tudásom maximumát, legjavát nyújtsam, sőt van egy pont, ahol nekem igenis az alkotó fejével kell gondolkodni. Nem merül fel, vagy ha igen, akkor csak ideig-óráig, hogy mi lenne, ha ezt vagy azt másképp csinálnánk. Én próbálok arra mozdítani a dolgokat, amerre szerintem jó lenne, de végül is azt kell csinálnom, ami az alkotót boldoggá teszi. Fontos, hogy ő, mármint az alkotó elégedett legyen a végeredménnyel, független attól, hogy azt a munkát én pozitívan vagy negatívan élem meg. Mostani fejjel persze úgy gondolom, hogy menet közben sok koreográfusnak okoztam fejtörést a makacssággommal és néha a totális ellenállással. Bizonyára nem lehetett könnyű velem, de ártani azt hiszem nem ártottam egyik munkának se, amiben részt vettem.

Könnyen megy nálad ez a leválasztás?

Vannak olyan helyzetek, ahol nem lehet nem megtenni, mert különben végig önmagaddal viaskodsz, vagy egymásnak feszültök. Néha el kell engedni az egót. Úgy, mint amikor az orvos műti az embert, és nem gondolkodhat azon, hogy kicsoda is fekszik előtte a műtőasztalon. Egy feladatot kell elvégezni, mert ha nem így áll hozzá, a beteg meghal, ő pedig beleőrül az operációba.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Lassan négy éve táncolsz Dániában, ami nem kis idő. Jól bírod a kintlétet?

Nekem az a szerencsém, hogy az ottani kötelezettségeim mellett mindig megvan a szabadságom, vagyis van annyi szabadidőm, hogy a saját projektjeimen dolgozhassak. Nekem az jelenleg könnyebbség, hogy anyagilag tudják biztosítani számomra azokat az időszakokat is, amikor nem dolgozom velük. Ezzel lehetőséget kapok arra, hogy a szabadidőmben azt csináljam, amit szeretek. Ennél a felállásnál perpillanat nem tudok jobbat.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Milyen a kortárs tánc megbecsülése Dániában? Van erre rálátásod?

Nem sokkal jobb a helyzet, mint idehaza. Van néhány nagyobb társulat, ahova a pénz nagy része áramlik, a többiek meg próbálnak túlélni. A kis társulatoknak és a szabadúszóknak odakint is nehéz, mindenki tanít vagy dolgozik a munkája mellett. Ami könnyebbség, hogy a minimálbér olyan magas, hogy egymagad ki tudsz bérelni egy lakást és még meg is tudsz élni belőle. Nem nagy lábon, de megélsz. Ilyen szempontból mindenképp jobb a helyzet.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Olvastam egy interjúban, hogy még az is megfordult a fejedben, hogy esetleg Dániában maradsz. Mi az, ami mellette szól, és mi az, ami ellene?

Nagyon félek a jövő miatt, hogy mi vár rám itthon, ha végleg hazajövök. Azt látom, hogy odakint, bárhogy is alakulnának a dolgaim, biztosan tudnék munkát találni és meg tudnék élni, és még csak idegbajt se kapnék. Ez azért nagy biztonság. Amit itthon játszunk, hogy művészkedve eleveickélünk valahogy, akár évekig is – oké, de aztán mi lesz? És nem azt érzem, hogy javulna a helyzet, hanem hogy egyre rosszabb, ami ijesztő. Ez az, ami kint tartana. Mert amúgy nagyon szeretek itthon lenni, szeretem Budapestet és szeretem azt a művészeti közeget is, amit itt megtaláltam. Most minden billeg, de akárhogyan is nézem – bár egyelőre működik még –, ez nem egy fenntartható állapot.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Melyik az első koreográfiád, amit saját névvel vállalsz? Ha végignézem a cv-d, akkor a Budapest Tánciskola (BUTI) egyik 2010-es estjére, a *„Mi van veletek? Semmi”*-re tippelek. Azt hiszem, igen, bár ma már nem teljesen értek egyet vele, de ennek ellenére még mindig szeretem.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Egy ilyen felkérés hogyan hatott rád? Növelte az adrenalint vagy inkább nyomasztott?

Akkor még azt éreztem, hogy sokkal több energiám van és hitem is magamban, meg abban az egészben, amit úgy hívnak, hogy kortárs tánc. Ma már a nyomásként megélt része a nagyobb. Elsősorban azért, mert magam felé is teljesen más az elvárás. Bizonyítani kell, és nemcsak kifelé. Viszont ha összejön, annál hitelesebb az öröm, mert nemcsak csináltam valamit, hanem azt és úgy csináltam meg, ahogy szeretettem volna.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Az *Emese & Emil* című kettősödnek volt egy előtanulmánya 2010-ben az Ismeretlen Kutatása programban. Jellemző rád, hogy hosszú ideig és sokat dolgozol a koreográfiáidon. Milyennek látod magad kívülről, töprengő, molyolós alkat vagy? Nem tudom, ki hogy van ezzel, de én lassan dolgozom. Nekem hosszú ideig tart, amíg eljutok A-ból B-be. Ez persze financiálisan, a mai támogatási struktúrában elég nehezen kivitelezhető. Ami számomra optimális lenne, amiben nyugodtan tudnék tervezni, az a két éves pályázati periódus, mert így állandó csúszások adódnak. A darabjaim lépcsőzetesen készülnek, és később is változtatok, fejlesztek rajtuk. Az Elefántot (ti. *„there is an elephant in every room”* – K. Cs.) is elkezdtem már 2012 nyarán, amikor kimentem Prágába, és másfél hónapon keresztül egyedül kutattam. Ott csináltam belőle egy munkabemutatót, aminek

aztán semmi köze nem volt a későbbiekhez. Mégis sok újdonság fölmerült már akkor, amivel később teljesen máshogy dolgoztunk. A németországi rezidencia megint más volt, de mivel minden folyamatosan egymásra rakódott, nem tudnám azt mondani, hogy bármi is kihagyható lenne ebből a folyamatból, vagy ha igen, akkor nem ez az Elefánt született volna meg.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Visszatérve az *Emese & Emil*re: a cím az előadásban szereplő két táncos – Cuhorka Emese és Bordás Emil – keresztneve, ami eleve feltételez egyfajta valóság-fikció játékot. Mennyiben tükrözi vissza őket a darab?

Az a vicces az *Emese & Emil*ben, hogy a struktúra, ami végül fölépült, már eltávolodott tőlük. Azt is el tudom képzelni, hogyha két másik táncos adja elő, ugyanúgy működik a darab. Mégis fontos volt számomra, hogy a fixált anyagot úgy finomítsuk tovább, hogy hozzájuk tartozzon, például az összes apró gesztussal, ami a mozgásanyagban benne van. A darab maga természetesen hordozza őket, de a lényeg mégis az, hogy ők hogyan tudnak látszódni ezen felül a darabban.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Hogyan instruálsz a táncosokat ilyenkor?

Rengeteget improvizáltunk kötött struktúrákkal, és azt néztem, hogy mi áll jól nekik. De arra is figyeltem, hogy amikor esetleg kiesnek a folyamatból, vagy elrontanak valamit, akkor hogyan tudom a hibát, a rontást visszakoreografálni, hogyan lesz belőle egy új jelenet. Tehát nem úgy állok a munkához, hogy minden, ami kilóg az adott keretből, az rossz. Hanem esetenként épp arra fókuszálok, azt hasznosítom, ami kilóg. Azt nem tudom, hogy ez nekik segítség-e, de ettől szerintem nagyon személyes lesz a végeredmény.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Mesélted, hogy az Elefánt első fázisánál Prágában „kutattál”. Kicsit megmagyaráznád ezt a kifejezést, hogy mi is az a kutatás?

Nem szoktam meditálni, de úgy tudnám ezt leírni, mint meditációt. Amikor tudod, hogy alkotsz valamit, és ezért mindent úgy kezdesz el figyelni magad körül, mint lehetséges inspirációt. Valami felkelti az érdeklődésed, az elkezd dolgozni benned, arról meg eszedbe jut még két vagy három dolog, amit nem értesz, vagy épp izgalmasnak találsz. Furcsállod, hogy miért így működik, de aztán valahogy elkezdenek összeállni a részletek, mint egy puzzle, egy kirakós. Blokkok jönnek létre, amikről azt gondolod, hogy összetartoznak, aztán 5, 10, 20 különböző blokk téma között elkezded keresni a gondolati átfedést, amiből lassacskán kialakul egy struktúra, és minden kezdi megtalálni a maga helyét.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Azt hiszem, sokan kiborulnának ettől a módszertől.

Nagyon nehéz így dolgozni, mert olyan, mintha a semmibe kapkodnál, hátha fönnakad benne valami. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy másképp koreografálni egyszerű, mivel akkor meg a kötöttség jelenti a nehézséget. Lefekteted, hogy ezzel a témával akarsz foglalkozni, majd miközben dolgozol rajta, rájössz, hogy mégsem érdekel. Ott nincs meg az a szabadságod, mint mondjuk ebben az esetben, hogy végeredményben csak azt csinálsz meg, ami érdekel. Rengeteget jegyzetekek ilyenkor: különböző képeket, gondolatokat, struktúrákat. Néha csak félmondatokat, címszavakat. Később átolvasom őket, hátha több jut eszembe róla, mint tegnap. És ez általában működik. De olyan nincs, hogyha valamit nem értek, akkor csak azért is leülök, és órákig, napokig szenvedek rajta. Kívülről ezt nem mondanád kutatásnak, mert bár köze van az agyhoz, mégis inkább a logikát, az asszociációs képességet, a tudatalattit mozgatja meg, és leginkább arról szól, hogy akkor és ott hogyan érzékelem a világot.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Akkor fogalmazhatunk úgy, hogy a munkáid személyre szabottak, kifejezetten rád és a táncosaidra készülnek?

A személyre szabott azt jelenti, mintha valakire ruhát készítenél, én azonban nem állítom, hogy mindig olyan dolgot csinálok, ami a táncosokra vagy rám készül. Inkább azt figyelem, s azzal szeretek dolgozni, ahogy ők ezt a ruhát hordják. Adott esetben az egyet nem értés, a nem rájuk szabott ruha is érdekes lehet. És ha ez benne marad az előadásban, akkor az azért van, mert épp ez az ellentmondásos helyzet tetszik meg.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Meglehetősen szűk körből válogatod a táncosaidat, Cuhorka Emese eddig például minden fontosabb koreográfiádban szerepelt, új duettetted, az *Anyádék rajtam keresnek* címűt is vele készíted. Szinte egymáshoz nőttetek. Amióta ismerjük egymást, olyanok vagyunk, mint az ikertestvérek. És nem azért, mert mindenben egyetértünk, hanem mert van bennünk valami közös. . . A közösség vállalása. Mi oda-vissza rengeteget fejlesztettük egymást az iskolai évek alatt, és hatottunk is egymásra. Nem mintha ugyanolyanok lennénk, hisz rengeteget vitatkozunk, de ismerjük egymás erősségeit és gyengéit, és ezt használni is tudjuk egymásért vagy egymás ellen. Az *Anyádék rajtam keresnek* már tulajdonképpen nem is az én koreográfiám, hanem kettőnk közös munkája Emesével, ami a *Timothy and the Things* név alatt fut.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Ha elkészül egy darab, még sokáig agyalsz, dolgozol rajta?

Finomhangolásokat még teszek, de nagy változtatásokat már nem. Viszont ha most, mondjuk, újra elővonnénk az *Emese & Emil*t, biztos nem állnám meg, hogy ne variáljam át. Volt egy időszak, amikor azt éreztem, hogy végre mindennel egyetértek, de ha megint játszánánk, valószínűleg újra variálni kezdenék rajta, hogy megint magaménak érezhessem teljesen.

A Goli táncosai a Goli táncszínházban

Múlik az idő és közben te is változol.

Ha csak arra gondolok, hogy amikor először táncelőadásokra mentem, mennyi minden lenyűgözött – ma biztos elképednék magamon. Annyiszor tapasztaltam már, hogy más vagyok, hogy folyamatosan változom.